

Bijeenkomst 15 april 2015 gemeenteraad

Integraal gebiedsgericht Werken

De uitgangssituatie

Op 4 maart besprak de raad de notitie gebiedsgericht werken. Daarin geeft het College een overzicht van de stand van zaken en de voortgang van het gebiedsgerichte werken. Daarnaast doet B&W nadere voorstellen voor een gebiedsgerichte aanpak, de omgang met de beschikbare gebiedsbudgetten in 2015 en over de wijze van participatie, mede aan de hand van voorliggende moties en initiatiefvoorstellen.

Bijeenkomst Gebiedsgericht Werken op 15 april

De Raad heeft aangegeven in een speciale, informele bijeenkomst raadsbreed te willen spreken over de rol van de raad bij het gebiedsgericht werken.

De plenaire onderdelen van de deze bijeenkomst worden uitgezonden.

Vragen die in deze bijeenkomst op 15 april aan de orde kunnen komen, zijn:

- Hoe gaat de Raad om met bottom-up initiatieven in relatie tot haar kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol?
- Hoe en op welk moment geeft de Raad zijn betrokkenheid bij de wijken (op proces en inhoud) vorm? Past de huidige structuur en werkwijze nog?
  - Willen we opschuiven naar de voorkant van het proces (of hebben we daar een eigen verantwoordelijkheid in)?
  - Hoe geven we de evt. betrokkenheid van de raad bij de gebiedsteams vorm?
  - Vraagt maatwerk en flexibiliteit niet juist om een actievere rol in de processen? En zal toetsing achteraf niet vooral op het doorlopen proces, de participatie en vertegenwoordiging vanuit de samenleving moeten plaatsvinden?
- Hoe wordt de Raad in staat gesteld een evenwichtige belangenafweging te maken?
- Hoe verhouden sector en gebied en zich tot elkaar (wat zijn de mogelijkheden voor beleids- en gebiedsdifferentiatie)? En hoe ver willen we gaan met gebiedsgericht werken (zoals het vormen van gebiedscommissies)?
- Hoe verhoudt het budgetrecht van de Raad zich tot flexibele inzet van budgetten voor initiatieven van burgers? En welke afspraken willen we maken rond de besteding van wijkbudgetten (budgetrecht versus verantwoording achteraf)?
- Hoe geven we de betrokkenheid van bewoners, hun organisaties en adviesraden vorm? Hoe geven we vorm aan de gewenste vernieuwing, hoe boren we nieuwe netwerken in de wijken aan en geven we ruimte aan nieuw initiatief (gestructureerde participatie versus focus op –veelal incidenteel- initiatief)? Willen we een leidraad ontwikkelen of is initiatief juist gebaat bij regelluwigheid?
- Wat is nodig voor de Raad om zijn nieuwe rol te kunnen spelen? Hoe kan het College de raad daartoe beter in staat stellen?

Doel van de bijeenkomst

We werken aan/doen eerste richtinggevende uitspraken over:

- Gedeeld begrippenkader (analyse en inzichten over de gevolgen van de veranderende verhoudingen voor de werkwijze en functioneren van de raad)
- Start van het gesprek over rol van de raad in het proces: uitmondend in het opstellen van een gezamenlijke ontwikkelagenda
- Vormgeving van toetsende rol raad op proces en participatie.
- Commitment om gezamenlijk (met het College) te werken aan een groeimodel voor het gebiedsgerichte werken. Start met proefjaar en bewustwording over/verkenning van de veranderende rol.
- Richtinggevende afspraken/benoeming criteria rondom het budgetrecht.

Het programma

Het programma kent een plenair deel en een dialoog-deel.

Jacques Wallage sprak op het LPB Congres over de [veranderende rol](#) van de ambtenaar en de politiek in de netwerksamenleving, en over wijkgericht werken. Voor de Raad van de Toekomst hield hij eerder een [lezing](#) over de rol van de raad in de netwerksamenleving. Hij verzorgt een inleiding op deze bijeenkomst.

Honderd burgers volgden als 'correspondent' hun gemeenteraden. Deze [animatie](#) schetst scherp de dilemma's waarvoor raden zich geplaatst zien en tonen we op de bijeenkomst. Marije van de Berg zal een schets geven van ervaringen in andere gemeenten en de wijze waarop zij hun zoektocht naar een veranderende rol vormgeven. In de bijeenkomst gebruiken we zo good practices en leerervaringen van andere gemeenten. *(NB. Mede daartoe zullen ook excursies worden georganiseerd om leerervaring op te doen, met deelname vanuit de Raad).*

Verder is het een uitdrukkelijke wens van de Raad, zoals benoemd tijdens de gehouden workshop op 17 december, om te discussiëren over en lering te trekken uit bestaande casussen uit de vijf gebiedsteams. De bespreking van deze casussen biedt de raad een goede mogelijkheid om nader kennis te maken met de gebiedsteams onder leiding van de wijkwethouder.

Tevens geven we meerdere 'kapstokken' en begrippenkader mee om de materie te ordenen. Dimensies die relevant zijn bij het mogelijk maken van participatie, die hiervoor benoemd zijn:

1. Zeggenschap (wie, welke vorm, welke mate)
2. Inrichting organisatie
3. Legitimiteit/representativiteit van de besluitvorming
4. Procesarchitectuur in de wijken
5. Regelgeving
6. Cultuur, houding en gedrag, kwaliteit van de communicatie
7. Beschikbare budget/inrichting begroting
(Over welk onderdeel/welke onderdelen van de begroting gaat de zeggenschap?)

Programma (gewijzigd):

- 19.30 Aftrap door burgemeester Peter den Oudsten (moderator van de avond)
- 19.32 Inleiding door Jacques Wallage, met ruimte voor dialoog over zijn presentatie
- 20.00 Presentatie van ervaringen uit andere gemeenten. Schetsen van de verschillende manieren van werken in gemeenten, en scenario's om invulling te geven aan de rol van de raad rond gebiedsgericht werken in de netwerk-democratie.
Spreker: [Marije van de Berg](#), initiator van [100x100](#) en mede auteur van het [pamflet over de 100x100](#).
- 20.20 Pauze
- 20.35 Carrousel langs diverse actuele casuïstiek uit de gebiedsteams. Vijf gebiedsteams schetsen kort een eigen casus, die in 2 rondes wordt uitgediept (keuze-menu). En waarbij het gesprek over rollen, spelregels en dilemma's wordt gevoerd. De casussen treft u aan in de bijlage.
- 21.05 changement*
- 21.10 Tweede ronde carrousel
- 21.40 changement*
- 21.45 Samenvatting van de uitkomsten van de Carrousel: conclusie (toegespitst op de doelen van de bijeenkomst) en vervolgspraken.
- in ontvangst nemen van de opbrengst/samenvatting en benoeming van de vervolgspraken door de voorzitter van de raad
- 22.15 Afsluiten met een drankje

Bijeenkomst 15 april 2015 gemeenteraad

Casussen t.b.v. gesprek over rollen, spelregels en dilemma's

Gebiedsteam West: Wijkbedrijf Selwerd

Selwerd vertoont op meerdere terreinen (toenemende) achterstand ten opzichte van andere wijken. Uitgangspunt van het Wijkontwikkelingsplan is met gerichte en gecoördineerde ingrepen Selwerd tot een evenwichtige wijk te laten ontwikkelen. Stedelijke vernieuwing op uitnodiging. Het Wijkbedrijf Selwerd ondersteunt en faciliteert wijkbewoners om hun onderneming of initiatief op te starten of voort te zetten, mits dit een bijdrage levert aan een beter en mooier Selwerd. Het wijkbedrijf is daarmee een nieuw middel om de diverse problematiek aan te pakken. Een raamwerk waarin bewoners initiatieven kunnen ontplooiën, i.p.v. verschillende beleidsprogramma's die vantevoren worden vastgesteld. De ondernemende burger krijgt ruimte voor initiatief: kaders i.p.v. regels. Momenteel zijn verschillende initiatieven in ontwikkeling/oprichting onder de paraplu van Wijkbedrijf Selwerd. Daarnaast onderneemt het Wijkbedrijf zelf activiteiten. Een 'Right to Challenge' zou het wijkbedrijf met beide handen aangrijpen.

Dilemma's: Het wijkbedrijf Selwerd is door de gemeente geïnitieerd en wordt door de gemeente gefaciliteerd, maar drijft op uitnodiging tot burgerinitiatief. De Raad heeft hierbij niet vooraf kaders vastgesteld. Vraag is of, wanneer en hoe de raad een beleidsbepalende en/of procesrol wil spelen. En hoe de Raad(sleden) in gelegenheid kan/kunnen worden gesteld deze rol(len) te spelen.

Het wijkbedrijf is innovatief: een nieuw middel voor het oplossen van vraagstukken in de wijk. Hoe wil de raad zich tot deze vernieuwende initiatieven verhouden?

Gebiedsteam Zuid: initiatief Coenderspark

Een groepje omwonenden van het Coenderspark heeft bij de gemeente aangekaart dat ze het Coenderspark graag willen verbeteren. Ze willen het park 'open' breken voor de buurt. Er liggen kansen voor een buurtversterkende werking van het park. Vooral als het park toegankelijker wordt en meer mensen bij proces en uitvoering betrokken raken. Het plan wordt verder uitgewerkt, in samenwerking met de gemeente. Er wordt gekeken naar kosten, het draagvlak (omwonenden en ondernemers), buurtkracht en fasering. Resultaat zou kunnen zijn dat de initiatiefnemers het plan dermate ver kunnen uitwerken dat de wijkwethouder een onderbouwd besluit kan nemen en een goed voorstel aan de raad kan voorleggen waarin staat hoeveel tijd, geld en kennis er vanuit de gemeente beschikbaar komt.

Dilemma's: Dergelijke initiatieven zijn vaak integraal van aard: ze dragen bij aan de sociale cohesie in de wijk, maar ook aan onderwijskansen, aan verduurzaming van het groen, aan ruimtelijke structuurverbetering etc. Deze initiatieven zijn moeilijk in de huidige systematiek van de (sectorale) programmabegroting onder te brengen. Hoe kan de Raad toch een integrale afweging voor dit initiatief en de wijk maken?

Ander dilemma is: geeft de Raad bij een dergelijk proces vooraf kaders mee of stelt ze achteraf vast? En ziet de Raad een rol in het proces van totstandkoming van het plan? En zo ja: een inhoudelijke rol of een controlerende rol?

Gebiedsteam Oost: Heerdenaanpak Atensheerd (Beijum)

Met wijkvernieuwing in het klein/acupunctuur houden we Beijum op orde, zowel op het fysieke als het sociale vlak. In diverse kwetsbare Heerden signaleren instanties een mix van complexe sociale en fysieke problematiek. Op basis van een gezamenlijk plan dat met alle betrokken stakeholders (corporaties/gemeente/sociale wijkinstellingen/bewoners/kinderen) is gemaakt heeft in 2014 de fysieke uitvoering plaatsgevonden. De sociale aanpak is twee jaar geleden ingezet. De eerste ervaring is dat fysieke ingrepen geen zin blijken te hebben als daar geen sociale aanpak van gestapelde problematiek bij komt kijken. Het heeft veel moeite gekost om met bewoners die geen energie/ruimte/competenties/middelen hebben eerste stappen te zetten in het verbeteren van hun leefomgeving in hun eigen buurt

Dilemma's: In de Atensheerd wordt de wijkvernieuwing op kleine schaal voortgezet. Het ontwikkelend beheren van de Heerdenaanpak gaat uit van een continue afwisseling van kleinere, sociale en fysieke beheers- en ontwikkelingsingrepen om een buurt/straat op peil te houden. Vroeger was hiervoor van tevoren aanvullend budget voor de wijkvernieuwing beschikbaar, nu moet de financiering (deels) uit reguliere programma's komen. Wie bepaalt of en hoe dit geld uit de reguliere programma's wijkgericht wordt ingezet? Bewoners bepalen mee wat nodig is in de Heerd. Doet de Raad in dit proces mee (op inhoud, of controlerend)? En kan de Raad na een breed proces met een door bewoners gedragen uitkomst, deze vervolgens nog afwijzen?

Dit is een dilemma tussen sturing op het proces of op inhoudelijke doelen. Hoe sturen we verwachtingen in de wijk en bij samenwerkingspartners? Hoe ver kan of wil de raad de sturing op inhoudelijke doelen loslaten?

Gebiedsteam Oude Wijken: De Verwondering

Jonge initiatiefnemers, in samenwerking met wijkbewoners, wijkinitiatieven en zorg- en hulpverleningsinstanties, zijn van plan om van het Aletta Jacobshuis een 'huis van de wijk' te maken. Het wordt een plek voor en van wijkbewoners, waar ze samen bepalen welke activiteiten er worden opgezet. De initiatiefnemers zijn samen met wijkbewoners al begonnen met een moestuin. Het project richt zich op het stimuleren van sociale cohesie en zelfontwikkeling, op wijkzorg, gezondheidspreventie en hulp. Ondertussen staat het pand op de verkooplijst van de gemeente. Om bezuinigingen mogelijk te maken, dan wel de financiering van andere vastgoedprojecten rond te krijgen. Kwestie is of, na het vertrek van het Floreshuis, tot het moment van verkoop het gebouw en grond gebruikt kan worden.

Dilemma's: Bij burgerinitiatieven zoals De Verwondering lopen we aan tegen de grenzen van huidige gemeentelijke verdienmodellen. De vastgoed c.q. grondwaarde valt niet makkelijk af te wegen tegen de waarde van een initiatief.

Dergelijke initiatieven kennen vaak slechts een indicatie van de mogelijke kosten en baten, waar bovendien sprake kan zijn van meerwaarde die niet in geld is uit te drukken. Veel is van tevoren dus nog niet bekend. Als een burgerinitiatief na verloop van tijd succesvol blijkt te zijn, is de raad dan bereid een nieuwe afweging te maken? Zijn de afspraken die gemaakt zijn te heroverwegen? Kortom, wil de raad flexibel omgaan (en wordt zij daartoe in staat gesteld) met veranderende situaties? Dergelijke initiatieven en situaties zullen steeds vaker voorkomen. Willen we daarvoor telkens vrije ruimte in de begroting opnemen, of binnen de begroting een nieuwe afweging maken?

Wil de Raad op de hoogte zijn van alle initiatieven die bij de gebiedsteams bekend zijn? Of juist nog intensiever betrokken worden en zo ja, in welk stadium? Sommige initiatiefnemers benaderen zelf actief de Raad, anderen niet. Beschikt de Raad over voldoende en goede informatie om een goede afweging (ook tussen meerdere initiatieven) te maken? Hoe weegt de Raad legitimiteit, betrokkenheid en effectiviteit van initiatieven?

Gebiedsteam Binnenstad: Experiment Zwanestraat

In 2012/2013 ging het steeds slechter met de winkels in de Zwanestaat. Er ontstond leegstand. De winkeliers en de GCC trokken aan de bel. Ondernemers wensten meer ruimte op het gebied van reclame-uitingen, uitstallingen, fietsen door de straat, zelfbeheer, zitgelegenheden etc. Er is gezamenlijk een plan gemaakt en in een later stadium zijn de bewoners geïnformeerd. Het college heeft besloten om in het kader van de nota Ruimtelijke Kwaliteit experimenten mogelijk te maken. Andere straten komen hiervoor ook eventueel in aanmerking, dit wordt echter per straat ingevuld.

Dilemma's: Er zijn afspraken met bewoners en ondernemers gemaakt, terwijl de Raad pas achteraf is geïnformeerd. In samenspraak met betrokkenen is van de kaders afgeweken. Dit is pas achteraf gelegitimeerd. Wenst de Raad een actievere rol in dit proces op te pakken of is legitimatie achteraf voldoende? En zo ja: welke eisen stelt de Raad aan het proces? Voorts wordt in de binnenstad met het mogelijk maken van experimenten expliciet onderscheid gemaakt tussen straten. Hoe gaat de Raad om met deze beleidsdifferentiatie? Er wordt ongelijkheid gefaciliteerd. Als de organisatiegraad van ondernemers er niet is, wordt er bijvoorbeeld niet samengewerkt. Hoe en wanneer moeten de belangen van verschillende stakeholders (bewoners, ondernemers en gebruikers) worden afgewogen?

Algemene vragen (voor alle casussen):

- Hoe gaat de Raad om met bottom-up initiatieven in relatie tot haar kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol?
- Hoe en op welk moment geeft de Raad zijn betrokkenheid bij de wijken (op proces en inhoud) vorm? Past de huidige structuur en werkwijze nog?
- Willen we opschuiven naar de voorkant van het proces (of hebben we daar een eigen verantwoordelijkheid in)?
- Hoe geven we de evt. betrokkenheid van de raad bij de gebiedsteams vorm?
- Vraagt maatwerk en flexibiliteit niet juist om een actievere rol in de processen? En zal toetsing achteraf niet vooral op het doorlopen proces, de participatie en vertegenwoordiging vanuit de samenleving moeten plaatsvinden?
- Hoe wordt de Raad in staat gesteld een evenwichtige belangenafweging te maken?
- Hoe verhouden sector en gebied en zich tot elkaar (wat zijn de mogelijkheden voor beleids- en gebiedsdifferentiatie)? En hoe ver willen we gaan met gebiedsgericht werken (zoals het vormen van gebiedscommissies)?
- Hoe verhoudt het budgetrecht van de Raad zich tot flexibele inzet van budgetten voor initiatieven van burgers? En welke afspraken willen we maken rond de besteding van wijkbudgetten (budgetrecht versus verantwoording achteraf)?
- Hoe geven we de betrokkenheid van bewoners, hun organisaties en adviesraden vorm? Hoe geven we vorm aan de gewenste vernieuwing, hoe boren we nieuwe netwerken in de wijken aan en geven we ruimte aan nieuw initiatief (gestructureerde participatie versus focus op –veelal incidenteel- initiatief)?
- Willen we een leidraad ontwikkelen of is initiatief juist gebaat bij regelluwigheid?
- Wat is nodig voor de Raad om zijn nieuwe rol te kunnen spelen? Hoe kan het College de raad daartoe beter in staat stellen?

PUBLIEKE WAARDEN

